

Prameny k transportům z opavského obvodu Sudetské župy do Terezína

Mečislav Borák

Terezínské listy, 33, 2005, s. 36-44. ISBN 80-85433-94-X.

Historie terezínských transportů ze Sudetské župy obvykle vychází, pokud se týká archivních pramenů, z dochovaných hlášení a úřední korespondence vládních prezidentů a vedení NSDAP, neboť přímé doklady gestapa se až na nepatrné zlomky nedochovaly. Pro tzv. východní Sudety, tedy vládní obvod Opava, podal první náhled do těchto materiálů Josef Orlík¹ a nedávno Völker Zimmermann,² který torzovité fondy opavského archivu doplnil o relace získané z archivů v Litoměřicích a Berlíně.

Dosavadní literatura se shodla na tom, že z Opavy do Terezína odjely celkem tři transporty, v nichž bylo podle Rudolfa Wlascheka³ celkem 71 deportovaných, a podle *Terezínské pamětní knihy*⁴ celkem 80 deportovaných, z nichž 58 deportaci nepřežilo. Nejpočetnější byl první transport, který byl vypraven 18. listopadu 1942 a čítal 57 deportovaných osob. Pokusím se ve svém příspěvku tato fakta doplnit podle archivních materiálů nalezených tam, kam se obvykle historik příliš často nedívá – mezi stohy daňových, cenových a jiných finanční spisů vrchního finančního prezidenta opavského vládního obvodu,⁵ mezi nimiž lze najít, sice v nepatrném procentu, ale přece jen, též například korespondenci gestapa, kterou bychom jinde hledali marně. Spolu s útržky korespondence dalších německých institucí nám to umožňuje zpřesnit obraz o okolnostech deportací a především zjistit, co se stalo s některými částmi zabaveného židovského majetku.

K prvním takovým dokladům patří soupisy plátců židovské daně z konce roku 1938, tedy z doby krátce po mnichovském záboru pohraničí republiky.⁶ Ten nejkompletnější z nich zahrnoval 342 jména židů z Opavy a jejího venkovského okolí,

¹ Josef Orlík, *Opavsko a severní Morava za okupace*. Z tajných zpráv okupačních úřadů z let 1940-1943, Opava 1961.

² Völker Zimmermann, *Pachatelé a přihlížející*. Pronásledování židů v Sudetské župě. Terezínské studie a dokumenty, 1999, s. 129-141.

³ Rudolf M. Wlaschek, *Zur Geschichte der Juden in Nordostböhmen*. Unter besonderer Berücksichtigung des südlichen Riesengebirgsvorlandes. Marburg/Lahn 1987, s. 50.

⁴ *Terezínská pamětní kniha*. Terezínské oběti nacistických deportací z Čech a Moravy 1941-1945. II. díl Praha 1995, s. 1330-1331.

⁵ Zemský archiv Opava (dále jen ZAO), fond Vrchní finanční prezident Opava 1938-1945 (dále jen VFP).

⁶ Tamtéž, k. 2077, Steuerliste 1938.

přičemž je zajímavé, že tam jsou i jména židů z obcí na Hlučínsku (např. z Petrovic, Šilheřovic či Dolního Benešova), což svědčí o tom, že se již stačili přemístit z Hlučínska přiřazeného přímo k Říši – k pruskému Slezsku – do blízkého Opavska. Dokument je zajímavý i z toho důvodu, že dokládá další pohyb židů ze zabraného území do vnitrozemí, neboť dochované statistiky v úřadu vládního prezidenta uvádějí v květnu 1939 pro Opavu a nejbližší okolí už jen asi 60 židů.⁷ V celém opavském vládním obvodu, na jehož území podle sčítání lidu z roku 1930 žily téměř čtyři tisíce židů, zbylo nyní jen 435 židů, k nimž nacisté ovšem připočetli ještě dalších 722 míšenců 1. a 2. stupně.⁸ Je tedy zřejmé, že zde nacisté měli své řešení židovské otázky značně ulehčeno, neboť oproti poslednímu sčítání obyvatel v roce 1930 zde nyní zbyla zhruba jen desetina židů a opavský vládní obvod tak měl hned na počátku okupace nižší podíl židů na počtu obyvatel než většina obvodů přímo v Říši.

Několik dalších dokumentů se bezprostředně týká prvního transportu z Opavy do Terezína.⁹ Jeho předzvěstí může být zmínka ve zprávě opavského vládního prezidenta z počátku listopadu 1942: „Židů zbylých ve zdejších vládních obvodech, jejichž stav se v důsledku úmrtí a umístění v koncentračních táborech podstatně zmenšil, se zmocňuje stále větší neklid ohledně jejich budoucnosti.“¹⁰ V příloze dopisu vedení úřadovny gestapa v Opavě z 19. listopadu 1942 je soupis 57 „Židů přicházejících v úvahu pro přemístění z místa jejich bydliště do Terezína“, jak je doslova uvedeno.¹¹ Pocházeli ze všech částí opavského vládního obvodu, tedy nejen z jeho slezské části – z Opavy a okolí, Krnova, Bruntálu či Jeseníku, ale i z jeho moravských a východočeských částí od Nového Jičína, Rýmařova, Zábřehu, Šumperku, Šternberku až po Moravský Beroun, Moravskou Třebovou a Svitavy.

Další soupis v úvodu líčí situaci, jaká nastala při odjezdu deportovaných. Uvádí se v něm: „...při transportu 57 židů z vazební věznice v Opavě na nádraží Opava-východ v časných ranních hodinách 18. listopadu 1942 zde zůstala část zavazadel, které Židé

⁷ ZAO, fond Úřad vládního prezidenta Opava 1938-1945 (dále jen ÚVP), i. č. 1820. V obvodu Opava-město bylo 36 židů, v obvodu Opava-venkov 19 židů. Podle nacistické terminologie šlo o tzv. Volljuden, „úplné“ židy, tedy bez „míšenců“.

⁸ Tamtéž, i. č. 611, 1820; V. Zimmermann, c. d., s. 145; Josef Bartoš, *Základní charakteristika východních Sudet (vládního obvodu Opava)*. Historie okupovaného pohraničí, sv. 1, Ústí nad Labem 1998, s. 15 (uvádí pro opavský vládní obvod jen 287 židů, včetně míšenců 1146 židů); *Terezínská pamětní kniha*, c. d., s. 1317 uvádí pro celou Sudetskou župu (vládní obvody Cheb, Ústí n.L. a Opava) celkem 2373 osob „spadajících pod norimberské zákony“.

⁹ Šlo o transport XXI/1 ze dne 18. 11. 1942. Viz *Terezínská pamětní kniha*, c. d., s. 67.

¹⁰ V. Zimmermann, c. d., s. 140.

¹¹ ZAO, fond VFP, k. 2077a, s. 1-5.

nebyli schopni unést. Mimoto si mnozí Židé vzali s sebou mnohem více zavazadel než bylo povoleno. Protože věznice naléhavě potřebovala uvolnit prostor, nechal jsem převézt zavazadla na Školní náměstí 3.“¹² Ze soupisu věcí osmi deportovaných vyplývá, že se jednalo hlavně o pokrývky, podušky a polštáře, deky, kabáty a jiné ošacení. Několik dalších kufrů a cestovních košů s lůžkovinami a šatstvem nebylo opatřeno visačkou, takže jejich majitelé nebyli zjištěni.

Na dvou samostatných soupisech deportovaných jsou zaznamenány peníze a cennosti, které u nich byly při odjezdu nalezeny při tělesné prohlídce a kontrole zavazadel a na místě jim byly zabaveny.¹³ V případě peněz se jednalo o částky v rozmezí několika desítek či stovek říšských marek, jedinou výjimkou byla částka přesahující 1 tisíc marek. Celkový zabavený obnos činil 4246 marek, které opavské gestapo za týden odevzdalo podle pokynu finančního prezidia „Úvěrovému ústavu Němců“ do Ústí nad Labem.¹⁴ V případě zabavených cenností se jednalo o zlaté či stříbrné osobní šperky, prstýnky, řetízky, přívěsky, náušnice, náramky, brože, hodinky, peněženky, stříbrné lžičky, výjimečně též o spořitelní knížky se zcela nepatrnými vklady. Soupis předmětů byl koncem prosince 1942 zaslán ústředně při městské zastavárně v Berlíně s žádostí, aby věci převzala k ocenění a výnos z jejich prodeje pak zaslala finančnímu úřadu na konto s označením „Majetek odsunutých Židů ve vládním obvodu Opava“.¹⁵

Ve fondu opavského vrchního finančního prezidenta se nacházejí i další doklady dokreslující tíživou situaci těch nemnoha židů, kteří ve vládním obvodu ještě zbyli. Šlo například o odebrání elektrických a jiných přístrojů „důležitých pro válečné hospodářství“ ve sběrné akci provedené v Sudetské župě v září 1943.¹⁶ Jednalo se převážně o elektrické vařiče, ohříváče a žehličky, jež však už byly zřejmě natolik opotřebené, že o ně neprojevil zájem ani místní lazaret, když mu bylo nabídnuto jejich bezplatné předání. Ještě v roce 1944 se objevuje korespondence o zaslání peněz finanční pokladně v Opavě na zvláštní konto týkající se prodaného majetku „neznámých Židů“ nebo některých zbylých míšenců.¹⁷

¹² Tamtéž, s. 11.

¹³ Tamtéž, s. 14-16, 20-21.

¹⁴ Tamtéž, s. 13.

¹⁵ Tamtéž, s. 18.

¹⁶ Tamtéž, s. 76-77.

¹⁷ Tamtéž, s. 86-88.

O dalších, již zcela nepočtených transportech z Opavy do Terezína nejsou již ve fondu zmínky.¹⁸ Jeden dokument nám však může osvětlit jiný transport, o němž se dosavadní literatura nezmiňuje. Např. Ludomír Kocourek ve své studii o židech v Sudetské župě uvádí, že „mimo transporty do Terezína nejsou dochovány žádné seznamy deportovaných Židů do jiných koncentračních táborů ze Sudetské župy,“¹⁹ existují prý však zmínky o židech deportovaných už před listopadem 1942. Jako příklad uvádí několik zpráv župního vedení NSDASP v Liberci z období od června do září 1942 se zmínkami o tom, že služebny gestapa odesílají židy „na východ“.²⁰ Podobné zmínky lze najít rovněž v relacích NSDAP i vládního prezidenta v Opavě zhruba z března 1942, kdy podle jedné z nich „bylo evakuováno dalších 40 židů, kteří dosud bydleli ve zdejší území a nebyli míšenci nebo nežili ve smíšeném manželství s árijcem“.²¹ Díky pečlivosti finančního prezidia se soupis oněch čtyřiceti „na východ evakuovaných Židů“, jak doslova stojí v záhlaví, v archivu dochoval.²² Gestapo stejně jako u terezínského transportu ohlašovalo, že při tělesných prohlídkách odebralo židům 3056 říšských marek a zabavilo jim drobné osobní šperky a cennosti v podobném rozsahu, jak bylo uvedeno dříve. I tyto věci putovaly k ocenění a vydražení do berlínské městské zastavárny a výnos z jejich prodeje měl být poukázán finančnímu úřadu na „přesídlenecké konto 229“.²³ Nebýt tedy těchto finančních operací, sotva bychom se z jiných zdrojů dozvěděli jména a adresy účastníků tohoto transportu.²⁴ I oni pocházeli z celého vládního obvodu, z Opavy a menších obcí Opavska jako např. ze Skrochovic či Mokřých Lazců, ale též ze Šumperku, Zábřehu, Úsova či Šumvaldu.

Dochoval se rovněž soubor úřední korespondence týkající se majetku zabaveného židům už dávno před deportacemi, který zajímavě osvětluje, jak s tímto majetkem úřady naložily. Delší dobu trvalo, než si dotazy v Berlíně ujasnily své kompetence, jak o tom svědčí obsáhlé soubory předpisů, směrnic a nařízení týkajících se

¹⁸ Dle R. M. Wlascheka, c. d., s. 50, šlo o transport 1 osoby dne 18. 11. 1943 a transport 13 osob dne 10. 1. 1944; podobně Ludomír Kocourek, *Několik poznámek k postavení Židů v Sudetské župě 1938-1945*. In: *Židé v Sudetech*. Praha 2000, s. 207; *Terezínská pamětní kniha*, c. d., uvádí navíc ještě dílčí transporty 3 osob 1. 12. 1942 (s. 68), 2 osob 6. 5. 1943 (s. 69), 2 osob 14. 10. 1943 (s. 70) a 1 osoby 14. 4. 1944 (s. 72).

¹⁹ Ludomír Kocourek, *Osud Židů v Sudetské župě v obraze dochovaných pramenů*. Terezínské studie a dokumenty, 1997, s. 81.

²⁰ Tamtéž, s. 83

²¹ J. Orlík, c. d., s. 148.

²² ZAO, fond VFP, k. 2077a, s. 34-37. Přepis dokumentu v příloze tohoto článku.

²³ Tamtéž, s. 38.

²⁴ Teprve po přednesení příspěvku na konferenci bylo zjištěno, že podobný seznam účastníků tohoto transportu (bez soupisu zabaveného jmění) se nachází rovněž ve sbírkách Památníku Terezín, nebyl však dosud publikován.

židovského majetku. Finanční úřad v Opavě si v listopadu 1941 stěžuje nadřízeným, že je zapotřebí urychleně „předat k využití“ židovský majetek dočasně uložený v židovském domě v Opavě, který však patří vojenské správě a ta požaduje vyklizení prostoru.²⁵ Bylo navrženo několik způsobů řešení:

1) knihy a časopisy, jejichž šíření je zákonem zakázáno, měly být ihned zničeny – podle seznamu se jednalo např. o díla Kische, Manna, Feuchtwangera či Zweiga, ale též např. Werfla, Schnitzlera, Gorkého či Sinclaira apod.

2) neupotřebitelné knihy a časopisy, včetně zabavené písemné korespondence, měly být předány do sběren papíru, z časopisů se jednalo např. o *Die Fackel* nebo *Pan Europa*.

3) zbývající vhodné knihy a časopisy měly být předány jako knižní dar místnímu vojenskému lazaretu – v očích úřadů obstáli autoři jako Schiller, Goethe, Nansen či Schwab, ale též Molière nebo Dickensův *Oliwer Twist*.

4) předměty domácí potřeby byly většinou opotřebené, takže předpokládaný výnos z jejich prodeje by byl velmi nízký, proto byly navrženy k předání méně majetným soukmenovcům prostřednictvím organizace NSV. Jednalo se vesměs o kuchyňské nádobí, ale též o rodinné časopisy typu *Die schöne Wohnung* nebo *Neue Hauswirtschaft*, různá alba, drobné obrázky s rytinami nebo dokonce o několik krabic s dětskými hračkami, autíčky a vláčky.

5) nejzajímavější je ta část zabavených předmětů, jež měly být pro svou „vlastivědnou hodnotu“ odevzdány Říšskému župnímu muzeu v Opavě. V návrhu se píše např. o větším počtu mamutích zubů ve vitríně, cínových konvivích, porcelánových talířích, svícnech a mlýncích na kávu.

Už v srpnu 1941 však ředitel muzea Dr. Werner Kudlich sděloval vrchnímu finančnímu prezidentovi, že muzeum má zájem o získání některých zabavených předmětů „židovského a českého původu“ do svých sbírek.²⁶ Svou žádost ideově zdůvodnil takto: „Právě ve zdejším vládním obvodu Opava, chudém na umělecké památky a po staletí rozděleném, má bytostný národně politický význam získat veřejné sbírky, jež by poskytovaly věrný obraz o umělecké a kulturní minulosti kraje. Proto si Vám, velevážený pane vrchní finanční presidente, dovoluji podat zdvořilou žádost, aby na Říšské župní muzeum byly převedeny následující předměty...“ A v soupise jsou

²⁵ ZAO, fond VFP, k. 2077, nestr., dopis Finančního úřadu v Opavě vrchnímu finančnímu prezidentovi v Opavě ze 4. 11. 1941 + 6 příl.

²⁶ Tamtéž, dopis W. Kudlicha vrchnímu finančnímu prezidentovi v Opavě ze 25. 8. 1941.

uvedeny konkrétní požadavky – bible s rytinami od Scheidta a čínské obrázky na skle z bytu opavské židovské rodiny Konstant-Bredových, historická knihovna a sbírka obrazů ze zámku Fulnek, včetně zámeckého nábytku, dále obrazy a nábytek majitele textilní továrny v Moravské Chrastavě Hoffmanna. Muzeum chtělo získat rovněž knihovnu a sbírku obrazů z opavského kláštera minoritů, o jejímž zabavení se právě jednalo.

V únoru 1942 muzeum podalo další konkrétní žádosti o židovský majetek.²⁷ První požadovala hodiny, truhlici a obrazy zabavené rodině Löw-Beerových v Brněnci. Rodina zde vlastnila textilní továrnu, jež později získala světový věhlas. Právě v ní koncem války zavedl výrobu granátů Oskar Schindler, který tu zaměstnal židovské vězně a zachránil je tak před likvidací.²⁸ Muzeum chtělo ze zabaveného majetku Löw-Beera získat mj. obrazy od malíře Lenbacha a na podporu své žádosti uvádělo, že se jedná o předměty vesměs nevalné hodnoty. Finanční prezident k žádosti však tužkou připsal rozhodné „Nein“ a poznámku, že jméno jako Lenbach přece nemá nepatrný význam. Podobná žádost se týkala majetku rodiny Pammových z Lanškrounu, opět především obrazů, např. od Josefa Wimmera, Karla Geigera, Friedricha Franka, Aloise Schöna a Strofa, většinou s vídeňskými motivy. Po obsáhlé korespondenci mezi finančními úřady a vládním prezidentem se vrchní finanční prezident rozhodl žádosti muzea vyhovět a nakonec ji doporučil, jak o tom svědčí čtyři verze dopisu na ministerstvo financí do Berlína.²⁹

Zda a v jakém rozsahu nakonec k převedení předmětů do muzejních sbírek došlo, archivní fondy už neumožňují zjistit, nicméně porovnání přírůstkových knih a sbírkových fondů dnešního Slezského zemského muzea v Opavě, jež v současné době probíhá, může přinést zajímavá zjištění.

P. S.

V lednu 2005 byl při pokračující kontrole válečných přírůstků uměleckých sbírek Slezského zemského muzea v Opavě nalezen jeden z obrazů, o nichž se patrně zmiňoval tento příspěvek – signovaný portrét „Dětská hlavička“ od malíře Lenbacha.³⁰

²⁷ Tamtéž, dopisy W. Kudliča vrchnímu finančnímu prezidentovi v Opavě z 19. 2. 1942.

²⁸ Löw-Beer odešel do exilu v Británii a jeho továrnu jako arizovaný majetek získal do komisařské správy Wilhelm Hoffmann z Vídně, spolu se svým bratrem pak podnik 24. 2. 1940 zakoupili. Od nich ji v roce 1944 získal O. Schindler. Viz Jitka Gruntová, *Legendy a fakta o Oskaru Schindlerovi*. Praha 2002, s. 52-54, 188.

²⁹ Tamtéž, dopisy vrchního finančního prezidenta v Opavě říšskému ministerstvu financí v Berlíně, duben 1942.,

³⁰ Obraz má sign. GO 212, U 3565. V evidenci sbírek je původ obrazu označen inkoustovou tužkou jako „Finanzpräsidium Troppau“.

Příloha:

Soupis cenných předmětů, jež byly při tělesné prohlídce odebrány Židům evakuovaným na východ [březen 1942]

Verzeichnis

über die Wertgegenstände, die den nach dem Osten evakuierten Juden gelegentlich der körperlichen Untersuchung abgenommen wurden.

1. Bittner	Rosa Sara, ehem. Troppau, Schößlerplatz Nr. 3	
geb. Blumenfeld	1 Paar Ohrgehänge und	RM 120.06
2. Ehrlich	Elisabeth Sara, ehem. Troppau, Wiesengasse
Nr. 35	
		RM -90
3. Gall	Rosa Sara, ehem. Troppau, Fischerg. Nr. 28	
geb. Weber	b. Wlaschanke	
		RM 9.22
4. Krämer	Josef Israel, ehem. Troppau, Bahnhofstr. Nr. 28	
		RM 20.00
5. Reich	Marie Sara, ehem. Troppau, Schößlerplatz	
geb. Fuchs	Nr. 3	
		RM 133.99
6. Vykydal	Marta Sara, ehem. Troppau, Schößlerplatz	
geb. Adel	Nr. 3 bezw. Rathausgasse Nr. 11	
		RM 52.20
7. Larys	Anna Sara, ehem. Mokrolasetz Nr. 60	
geb. Silbermann		RM 50.00
8. Feige	Kurt Israel, ehem. Wigstadtl, Kirchengasse
Nr. 40	
	1 Medaillon mit Kette, 1 Herrenuhr mit Kapsel
und	RM 155.84
9. Feige	Gertrud Sara, ehem. Wigstadtl, Kirchengasse
Nr. 40	
		RM 50.00
10. Scholder	Emma Sara, ehem. Skrochowitz Nr. 87	
geb. Kohn		RM 39.67
11. Kohn	Anna Sara, ehem. Skrochowitz Nr. 87	
		RM 18.12
12. Tepperwein	Mathilde Sara, ehem. Jägerrndorf, Konrad	
geb. Waltuch	Henlein-Platz Nr 16	
	1 Puder dose, 1 HerrenUhr, 1 Stielglas,
1 Kettchen mit Kreuz, 1 Füllfederhalter, 1 silberner	

	Löffel, 1 Geldtasche, div. Briefmarken und	RM	21.38
13. G o l d s c h e i d e r	Else Sara, ehem. Jägerndorf, Kudlichgasse Nr. 4	RM	3.00
14. S c h n a b e l	Charlotte Sara, ehem. Wagstadt, Altstädterstr. geb. Ziffer Nr. 30 b. Tegel 1 Paar Ohrgehänge und	RM	50.00
15. B e r g m a n n	Judith Sara, ehem. Freiberg, Dominik-Schlecht- -Gasse Nr. 274	RM	4.54
16. L ö w y	Johanna Sara, ehem. Weidenau, Rathausgasse geb. Karplus Nr. 86 1 Paar Ohrgehänge und	RM	43.03
17. P o l l a k	Hermine Sara, ehem. Zwittau-Dreihöfen 1 geb. Pollak	RM	41.15
18. H o l z m a n n	Oskar Israel, ehem. M.-Trübau, Holzmaisterstr. Nr. 35 1 Herrenuhr, 1 Silberuhr mit Kette, 2 Messer, 2 Löffel, 2 Gabeln mit Silbergriff, 1 Teelöffel Silber, 1 Kette, 3 Silberlöffel, 2 Gabeln, 2 Messer mit Silbergriff, 1 Teelöffel und	RM	155.20
19. L a m m	Alfred Israel, ehem. M.-Trübau, Holzmaisterstr. Nr. 35 1 Herrenuhr und	RM	50.00
20. L a m m	Josefine Sara, ehem. M.-Trübau, Holzmaisterstr. geb. Holzmann Nr. 35 7 Silberlöffel, 6 Messer, 5 Gabeln, 4 Teelöffel, 1 Blusennadel, 1 Herrentaschenuhr und	RM	140.00
21. B e r g e r	Olga Sara, ehem. Dittersdorf Nr. 1 geb. Hannak	RM	60.00
22. N e t t l	Irma Sara, ehem. M.-Trübau, Holzmaisterstr. Nr. 29-31 1 Silberlöffel, 9 Teelöffel, 2 Messer, 1 Damenuhr, 1 Armring, 1 Silbermünze – Osterreich Kr. Bruchsilber, 1 Silberborte, 1 Goldborte, 1 Obst- schale (zerbrochen) mit Silbergriff, 1 Herrenuhr, 4 Stck 12 Pf.-Marken und	RM	173.49
23. F i r s t	Thereisa Sara, ehem. Mährisch-Aussee Nr. 19 1 Paar Ohrgehänge und	RM	208,14
24. G r o s s	Margarita Sara, ehem. Alt-Moletein Nr. 34		

	1 Puder dose, 2 Briefmarken und	RM	50.01
25. S i n g e r geb. Schiller	Gisela Sara, ehem. Hohenstadt, Landskronerstr. Nr. 16 1 Ehering und	RM	51,97
26. R e i f	Leo Israel, ehem. Mährisch-Schönberg, Neutor- str. Nr. 11 1 Zigarettenetui und	RM	52.00
27. R e i f	Kurt Israel, ehem. Mährisch-Schönberg, Neutor- str. Nr. 11	RM	52.00
28. R e i f geb. Eisler	Grete Sara, ehem. Mährisch-Schönberg, Neutor- str. Nr. 11	RM	57.80
29. S p l u v a c z	Leje Esther Sara, ehem. M.-Altstadt Nr. 286	RM	50.50
30. H e k s c h	Max Israel, ehem. Schönwald Nr. 105 1 Armbanduhr und	RM	72.38
31. H e k s c h geb. Wolf	Josefine Sara, ehem. Schönwald Nr. 105	RM	51.10
32. W a s s e r v o g e l	Armin Israel, ehem. Sternberg, Wassergasse Nr. 4	RM	176.24
33. N e t t l	Charlotte Sara, ehem. Sternberg, Platz des 4. März Nr. 10 1 Damenarmbanduhr und	RM	89.05
34. N i t s c h geb. Wasservogel	Emma Sara, ehem. Sternberg, Windgasse Nr. 1 1 Briefmarke und	RM	66.24
35. M a r b u r g geb. Schüller	Irma Sara, ehem. Freudenthal, WF-Olbrichstr. Nr. 38 1 Taschenuhr, 1 Puderdose, 1 Brosche, 1 Geld- täschchen, div. Briefmarken, 1 Armbanduhr, 1 Feile und	RM	261.97
36. P i s z k	Selma Sara, ehem. Freudenthal, Olbrichstr. Nr. 38 1 Eßlöffel, 2 Gabeln, 54 Teelöffel, div. Brief- marken und	RM	50.55
37. R e i k	Emma Sara, ehem. Freudentahl, Olbrichstr. Nr. 38 div. Breifmarken, 1 Paar Ohrstiffe, 1 Feile und ...	RM	260.69
38. H e i n	Elfriede Sara, ehem. Klein-Mohrau, Freuden- thalerstr. Nr. 183	RM	50.30
39. L i p s c h i t z	Herta Sara, ehem. Spachendorf Nr. 113		

1 Brosche und	RM	57.29
40. O p p e n h e i m Frieda Sara, ehem. Freudenthal, Olbrichstr. Nr. 38		
1 Ohrgehänge und	RM	6.75
		Summe: RM 3.056.87

(Zemský archiv Opava, fond Vrchní finanční prezident Opava, k. 2077a, s. 34-37)

Slovník obcí:

Alt-Moletein – Starý Maletín
 Dittersdorf – Dětřichovice
 Freudenthal – Bruntál
 Freiberg – Příbor
 Hohenstadt – Zábřeh
 Jägerndorf – Krnov
 Klein-Mohrau – Malá Morávka
 Mährisch-Altstadt – Staré Město
 Mährisch-Aussee – Úsov
 Mährisch-Schönberg – Šumperk
 Mährisch-Trübau – Moravská Třebová
 Mokrolasetz – Mokré Lazce
 Schönwald – Šumvald
 Skrochowitz – Skrochovice
 Spachendorf – Leskovec nad Moravicí
 Sternberg – Šternberk
 Troppau – Opava
 Wagstadt – Bílovec
 Wiedenau – Vidnava
 Wigstadt – Vítkov
 Zwittau – Svitavy